

Бібрські Вісті

Громада — великий чоловік.

І.Я. Франко

СПЕЦВИПУСК

м. Бібрка, 27 травня, 2021 рік | випуск №245 (322)

БІБРСЬКІ ЛЕГЕНДИ (ВОДА ДЛЯ ЦЕГЕЛЬНІ)

Однією із цегельних мануфактур (лат. манус-рука фактура-виготовлення) у Бібріці була цегельня, підприємство, ґрунтувалося на ручній праці усіх виробничих операцій. Виробництва такого типу виникали повсюдно, біля людських поселень, де була глина, придатна для виготовлення і обпалювання цегли (для міцності і вологостійкості). Їх розвиток і поширення пов'язано із будівництвом. З початком будівництва замків, фортець, міст використовували переважно цеглу і камінь.

Але повернімося до Бібрки. Цегельня існує тут із давніх-давен на північно-західній околиці міста (вона і нині там). На час, про який йде мова у легенді, вона знаходилась за міською забудовою на віддалі біля двох кілометрів (там була потрібна глина). Окрім глини, для виготовлення цегли потрібна і вода (окрім іншого). Без води неможливо формувати сировину.

Місцевість, де була цегельня, горбиста, вона поступово підвищується від сторони міських будів-

вель. На північній стороні цегельні пагорб різко понижувався. Там жеботів струмок, який живився від джерел. Звідти бочками возили до цегельні воду. Пагорб треба було об'їжджати до похилості, на якій була дорога, що вела до виробничих споруд. Це був трудомий і досить затратний процес.

Тепер до легенди.

Дідо Корончевський Стах розповів про цю подію, яка нагадує легенду на початку 70-х рр. ХХ ст. Десь ще за Австрії до власника цегельні прийшли двоє чоловіків зі Львова і представились інженерами, які можуть на території цегельні пробити свердловину і на цій основі вирішити проблему вододопостачання для виготовлення цегли. Показали власникові якісь папери—і він погодився, навіть видав аванс. Привезли вони якесь обладнання, місце огородили високим парканом і туди нікого не впускали. Пройшов якийсь час, власник хотів бачити результат. Інженери послали на складність рельєфу, затягували час.

Але одного дня, в суботу, ближче до обіду, із-за огорожі почулися вигуки: вода, вода. Прибіг власник, назбиралось чимало глядачів. Розголос пішов по місту. Викороби у присутності власника помпували воду, вода йшла. Власник цегельні розраховувався за роботу, "інженери" поїхали.

У понеділок для потреб виробництва стали помпувати воду. Наповнили бочки... води не стало.

"Інженери-аферисти" зрозуміли, до води на цьому пагорбі не дібратися, у свердловину вночі завезли декілька бочок води, роботу здали, гроші забрали.

Пошуки "інженерів" не дали результатів. Питання: чи ці "копачі" наперед знали результати, чи зрозуміли в процесі?

Воду продовжували возити бочками. Власник став банкрутом.

Розповідь коваля
Корончевського Стаха
Передав Т.Шах
11.05.2020р.

"ІВАН ФРАНКО. МОВА НУМІЗМАТИКИ": У БІБРЦІ ПРЕЗЕНТУЮТЬ УНІКАЛЬНИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ПРОЄКТ

У п'ятницю, 28 травня, у 105-річницю смерті Івана Франка, у культурно-інформаційному центрі "Сокіл" відкривається виставка нумізматичного мистецького проекту "Іван Франко. Мова нумізматика".

"Бібрка посіла помітне місце у житті генія: Іван Франко відвідував містечко, зустрічаючись з молодшою колегою — місцевою поетесою Уляною Кравченко (Юлією Шнайдер), тут він здобув натхнення для написання окремих творів поетичної збірки "Зів'яле листя"... Сам захід відбувається в одному з приміщень історичного будинку спор-

тивного товариства "Сокіл", зведеного ще за життя Франка у 1909 році", - повідомляють організатори.

Мистецький проект, автором якого є бібліофіл та колекціонер франкіани Радимир Хайруллін, підкреслює всебічність зацікавлень Франка, енциклопедизм його знань та риси його характеру у ставленні до інших відомих особистостей, допомагає глибше зрозуміти відповідну епоху та культуру того часу.

"Існують нумізматичні проекти, присвячені конкретним історичним особам, як Наполеону чи Лю-

БІБРСЬКА МІСЬКА РАДА
КУЛЬТУРНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР "СОКІЛ" / МІСЬКИЙ ФОНД "СНАДІДИНА УА"
ВСЬКОУКРАЇНСЬКЕ БАГАТОБРОДІВНЕ ВИДАВНИЦТВО "КАМІНИР"
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "СОКІЛ" / КОЛЬОРОВА МАТРИЦА
ДЕПАРТАМЕНТ З ПИТАНЬ КУЛЬТУРИ, НАЦІОНАЛЬНОСТІ ТА РЕЛІГІЙ ЛЮДА
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "ЦЕНТР ПРОВІСІЇ КУЛЬТУРИ ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ЛЬВОВІ"
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "ЦЕНТР ПРОВІСІЇ МІНІМОРДНИХ КУЛЬТУРИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ ОКОЛО В УКРАЇНІ"
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "МИСТЕЦЬКЕ КУЛЬТУРНЕ ОСВІДАННЯ "АРТ-СПЕКТР"
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВАНА ФРАНКА"

PRESEVATION OF THE HISTORICAL HERITAGE
AND PROMOTION OF THE UKRAINIAN CULTURE ON THE INTERNATIONAL SCALE

ІВАН ФРАНКО
... мова нумізматика

КУЛЬТУРНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР "СОКІЛ"
м. БІБРСЬКА / пл. СТРИЛЕЦЬКА, 1
ВІДКРИТТЯ ПРОЄКТУ: 28 ТРАВНЯ 2021 р. о 13:00 год.

СІМПА ЛЕОПОЛІС - УНІКА УНІТА
PRESEVATION OF THE HISTORICAL HERITAGE

львівщина
LEOPOLIS
Сокіл

Продовження на 3-й стор.

ДУМКИ Т.ШЕВЧЕНКА ПРО І.МАЗЕПУ

(До 160-ї річниці повернення тіла Т.Шевченка на Україну)

Писати про Шевченка, його світоглядні візії, з одного боку, не складно, бо його суспільно-політична позиція була настільки ши-роко заангажована українськими справами, що вибір теми писання не представляє труднощів. Поряд з цим про Шевченка написано чимало і тому сказати нове слово про його творчість не так легко. З іншого боку, радянське шевченкознавство, з якого ми черпали відомості про поета, не дивлячись на розмаїття освоєваних тем, було однобічним, а окремі проблеми, підняті Шевченком у його творах, не помічались або інтерпретувались з класових позицій — значить, тенденційно.

До заборонених питань Шевченківської проблематики належала тема про місце та роль гетьмана Мазепи в історичній долі України.

Це й зрозуміло. Мазепа та його чин для всіх колонізаторських режимів в Україні, не дивлячись на декларовані об'єктивістсько-правди - вістські підходи до вивчення суспільно-історичних процесів української історії, завжди набували шовіністичного забарвлення. Зрештою, воно і не могло бути інакше, бо стосувалось однієї зі сторінок "малоросійської" історії, яка бентежила українську душу, рвала до бою за національне визволення, давала відповідь на питання: чиїх синів ми діти, ким і за що закуті. А це була тема "запрещена". Заборонена як царатом, так і більшовизмом. У цьому режимі були солідарні.

Т.Шевченко, зрозуміло, не міг у своїй творчості не торкнутися теми Мазепи, його доби та ролі в українській історії. Він, на жаль, не залишив нам у спадок широкого монотвору мазепинської тематики через відомі причини.

По-перше, тема Мазепи в часи Шевченка була заборонена для аналізу та висвітлення (крім, зрозуміло, обпльовуючого варіанту). І сподіватися, що твір на цю тему побачив би світ, було просто наївно. Це Шевченко розумів дуже добре.

По-друге, історичних об'єктивних досліджень та джерел з назва-

тематики вкрай бракувало.

Однаке, не дивлячись на названі вище аргументи, Шевченко не міг творчістю обминути такої доленосної доби, якою була мазепинщина — доба українського ренесансу, — одна із найбільш яскравих і трагічних спроб свідомих українських патріотів вирватись на волю, до власної незалежної держави, до Європи.

Наперед треба сказати, що великий Кобзар однозначно позитивно оцінив роль Мазепи в українській історії. Він не піддає сумніву історичну необхідність та доцільність кроку гетьмана, який був ним зроблений у 1708 році, тільки шкодує, що він був невдалим через відсутність єдності на шляху до мети:

*Народила мати,
як пишениченьку пожати
Полтаву достати.
Ой пождали б, якби були
одностайно*

*стали
Та й фастовським полковником
Гетьмана едали.
Не стриміли б списи в стрісі
У Петра у свата
("Іржавець")*

Там же, в "Іржавці" Шевченко описує жахливу картину московського мордерства, яка, до речі, замовчувалась російсько-радянською історіографією (як пізніше, наприклад, голодомор 1932-1933 рр.).

*Що ж діялось по Шведчини!
Тай вони злякались!
Оніміли з переляку
Сліпі небораки
Отак її воеводи,
Петрові собаки.
Рвали, гризли.*

В іншій поезії ("Великий льох") Шевченко показує фанатичне злодіяння московських наїзників.

*Як Батурич славний
Москва вночі запалила
Чечеля убила,
І малого, і старого,
В Сейму потопила.*

Про особливе вирізнення Шевченком гетьмана Мазепи серед інших українських гетьманів за його виняткові заслуги перед українським народом показував на до-

питі у III відділенні царської охоранки Андрузький — один з членів Кирило-Мефодіївського Братства. Це, можна думати, було однією з причин суворого покарання Шевченка за участь у діяльності Братства. За любов до Мазепи — анафемованого російським православ'ям, система мстила жорстко.

Слід наголосити, що Шевченкові симпатії до Мазепи та його діянь не обмежуються показом його історично-об'єктивного і національно мудрого кроку до Полтави та подій після неї. Він глибоко знає діяння Мазепи як гетьмана України у всіх ділянках українського життя.

У поезії "Сон" Кобзар із ніжністю пише: "Собор Мазепи сєє, біліє...", підкреслюючи творчо-будівничу роль гетьмана в українській культурі. Адже відомо, що гетьман Іван Мазепа дуже велику увагу приділив розбудові українського культурницького життя. Він споруджував храми, цивільні будинки, розвивав шкільництво, друкарську справу. Дослідник історичної доби Мазепи В.Січинський пише, що на кожний рік його гетьманування припадає одна будова.

Час Мазепи характеризується і розквітом Києво-Могилянської академії. Гетьман не тільки перебував навчальні корпуси академії, але й всіляко підтримував її матеріально. Це зробило можливим перетворення Києво-Могилянської академії на початку XVIII століття на один з найбільших та найпрестижніших вищих навчальних закладів Європи. Кількість студентів у згаданий час тут доходила до двох тисяч, що було, як пише доктор В.Луців, явищем виїмковим для тогочасної Європи.

Про широку зацікавленість і обізнаність Т.Шевченка добою Мазепи свідчить і те, що він цю тему піднімав у своїй творчості протягом усього життя: і в ранній історико-романтичний період, коли він снів Коліївщиною, і в зрілому віці, наприклад у "Щоденнику", в прозових творах. Та й, зрештою, тема Мазепи присутня не тільки в

письменницькій спадщині Кобзаря. Його малярські зацікавлення названою тематикою поширюються від зображення творинь Мазепиних (будівничих діяльність гетьмана) до історичних персонажів - наприклад, Мотрі (Марії Кочубеївни), яка стала відома світові тільки у зв'язку з іменем Мазепи.

Світоглядні позиції Шевченка протягом усього життя мали на диво стійкий характер і, по суті, не зазнавали особливої трансформації. Хіба що в бік чіткішого, усвідомленішого, переконливішого, релігійнішого бачення тих наріжних підстав, які сформувались у нього ще в дитинстві. Це в певній мірі стосується розуміння ним місця і ролі Мазепи в історії України. І можна з впевненістю сказати, що першим і основним джерелом формування його світоглядної канви були розповіді діда Івана, учасника національно-визвольних змагань — Коліївщини. Той патріотичний дух діда (читай — народу) Тарас проніс через усе життя, не зрадив йому ніколи. Історичні праці та джерела, з якими він ознайомиться у пізніший період свого життя, лише зміцнили його засадничі розуміння українського (та й світового) історичного процесу.

Спроба радянського шевченкознавства показати Шевченка народним поетом побутового народного рівня, тобто пересічного інтелекту, по суті, була завуальованим повторенням дореволюційної ро-

сійської шовіністичної позиції В.Белінського і його послідовників. Ідеологічно незаангажовані дослідники творчого і життєвого шляху Шевченка підкреслюють його високий інтелектуальний рівень, як особи, і його творчості, як явища.

Один із малознаних широкому загалу дослідників життєвого шляху Шевченка доктор Павло Зайцев пише, що при своїх надзвичайних здібностях (не випадково саме Шевченко став більше, ніж учнем К.Брюллова — європейської знаменитості при житті Шевченко шляхом самоосвіти наздогнав те, що забрали у нього роки кріпацтва. Ще коли він був у Ширяєва, прочитав за порадою Сошенка двотомну історію античної Греції Дж.Гілліса, багатотомну "Подорож Анахарсиса" абата Бартелемі. Вже в академії прочитав "Плутарха", багатотомну "Історію хрестових походів" Мішо, твір Вазарі про митців Відродження, інші трактати з теорії та історії мистецтва. Польську літературу читав в оригіналі, з творами світової класики знайомився у російських перекладах. Прочитав Данте ("Пек-ло"), Байрона, Шекспіра, Д.Дефо, В.Скотта, Ж.Руссо, Шіллера, В.Гюго, Гете, Гейне, Кернера тощо. Читав усі російські часописи, знав добре російську літературу. Відвідував лекції університетських професорів з різних галузей знань, у тому числі природничих.

Усе сказане вище дає право твердити, що інтелектуальний рівень Шевченка був далеко не пересічним, а його світогляд європейського рівня з українською ментальністю. Їх симбіоз породив для України генія, спадщина якого актуальна сьогодні, як ніколи. З цього при воду не можна не погодитись з письменником Валерієм Шевчуком, одним із наших сучасників, який глибоко знає Шевченка, його творчість, а значить, його думка багато важить. "Універсальність Шевченка в тому, — що в його творах кожен може знайти все те, що шукає: і старий, і молодий, і великорозумний, і малорозвинений, і бідний, і багатий. І взагалі, кожне покоління знаходить у Шевченкових строфах свій духовний хліб. Через це Шевченко завжди був потрібний, живив наш дух своєю енергією, був каталізатором і на нашому складному шляху до волі, і у своїй правді. Тепер, саме тепер, коли будують незалежну державу, він нам вельми потрібний, без нього ми, як діти без батька. Без нього годі увяйти Україну і нас як українців: Тарас Шевченко — отой первень, від якого наші душі самоусвідомлюються і осянуються. Він — зоря, що не згасне, доки живий наш народ"

Тарас Шах

17. 04.1994

Продовження. Початок на 1-й стор.

теру, подіям в Північній чи Другій світовій війні, окремим містам. Але унікальність Івана Франка дозволяє створити проєкт, який охоплює увесь світ та всі історичні епохи в його творчому доробку. У художніх, публіцистичних, наукових творах, листах та статтях Івана Франка згадується понад 10 000 імен історичних діячів, правителів, політиків, письменників, художників, вчених чи просто його знайомих. З них понад 700 можна проілюструвати нумізматичними матеріалами", - зазначають організатори.

Понад 110 країн світу (від античності до сучасності) викарбували на монетах тих, про кого писав Франко. Якщо в давнину на монетах зображали князів та королів,

правителів та президентів, то починаючи з 20-го століття, на монетах з'являються й поети, письменники, вчені, полководці, художники, навіть картини чи персонажі літературних творів. Також на монетах можна побачити місцевості, де був Іван Франко, вшанування його пам'яті у назві міст та установ, сучасних письменників, що писали про Франка.

За допомогою нумізматичних організатори цього мистецького проєкту прагнуть максимально широко висвітлити науковий доробок Івана Франка, його життєвий шлях, пам'ять про нього, популяризувати його постать.

Організаторами проєкту виступають громадська організація Мистецько-культурне об'єднання "АРТ-СПЕКТР" та Всеукраїнське багато-

профільне видавництво "Каменярь" за підтримки Департаменту з питань культури, національностей та релігій Львівської обласної державної адміністрації, Бібрської міської ради та низки організацій-партнерів, серед яких: Благодійний фонд "Спадщина.УА", ГО "Міжнародний фонд Івана Франка", ГО "Сакрум – Культура – Натура" ГО "Центр промоції міжнародних, культурних та соціальних проєктів ЮНЕСКО в Україні" та ГО "Центр промоції культурного та соціального розвитку в Україні".

Довідковою. *Нумізматика – це історична дисципліна, що вивчає монети, гроші та медалі як джерело історичних, економічних, політичних і культурних знань.*

ЮРІЙ СІНГАЛЕВИЧ: ЧАРІВНИК УКРАЇНСЬКОЇ БАНДУРИ

Минає 110 років від дня народження Юрія Сінгалевича. Народився Юрій Сінгалевич 1911 року в селі Романів.

Дідусь, Яків Сінгалевич, був парохом у селі Підгородище. О. Яків був у добрих відносинах з митрополитом Андреем Шептицьким, і саме він освятив церкву в селі. Коли Юрію було 10 років, його батько помер. Мати часто їздила до Перемишля, адже була полькою, і залишала малого Юрія у діда Якова. Андрей Шептицький матеріально і духовно підтримував сім'ю Сінгалевичів. Саме за його сприянням Юрій у 1925-1933 роках навчався в Українській академічній гімназії. Там він здобув добру освіту. Навчаючись у гімназії, Юрій почав захоплюватися грою на бандурі, читав багато літератури про цей інструмент і у 1929 році за підручником Гната Хоткевича власноруч виготовив бандуру. Також він підготував до друку книгу про бандуру, але, на превеликий жаль, вона не була видана.

Його талант привертав велику увагу, а тому довкола нього збиралися інші бандуристи, яких він згодом почав навчати гри на бандурі. З його ініціативи у Львові була створена перша дитяча капела бандуристів, яка швидко набула визнання.

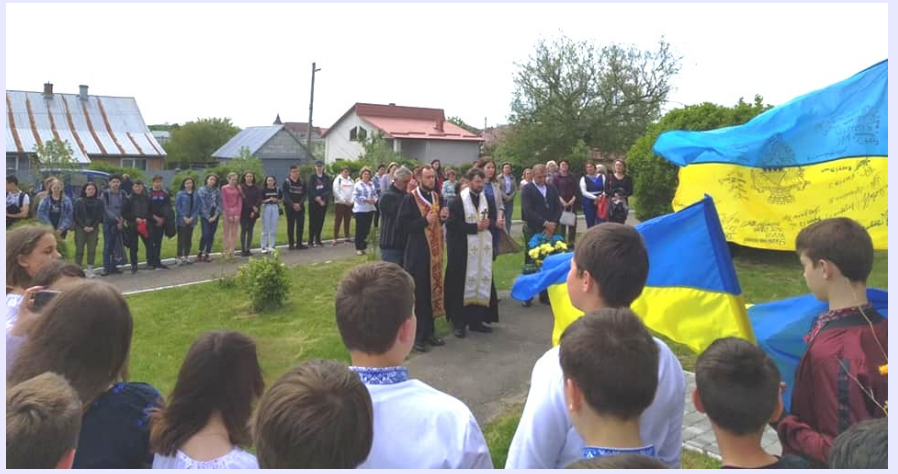
Юрій Сінгалевич був різнобічною, неординарною і талановитою особистістю. Він займався малюванням, скульптурою, журналістикою. Працював у газеті «Діло», а також був слухачем у мистецькій школі Олексія Новаківського, де і навчився створювати пейзажі і натюрморти.

Репертуар його був різножанровий: патріотичні, жартівливі, побутові пісні, історичні думи і власні обробки пісень. Його виступи супроводжувалися лекціями про українську культуру.

Сінгалевич був вихований у патріотичному дусі, що і позначилося на його творчості. Це не дуже подобалося тогочасній владі. Юрія і його товаришів почали переслідувати, і здавалося, що це буде тривати вічно... Але 28 липня 1947 року, коли капела поверталася з концерту, трапилася автомобільна катастро-

ФОТОФАКТ

День Героїв на Бібреччині

фа, в якій загинув Юрій Сінгалевич. Поховали його на Личаківському кладовищі.

Про сім'ю Сінгалевичів пам'ятають у його рідному селі. І пишуть тим, що визначний син свого народу народився саме в Романові. Так, у 2011 році, жителька села Катерина Гаврих присвятила вірш «Пам'ять про Юрія» Сінгалевичу:

Гей по Романові
Гомін покотився,
Що в пароха Сінгалевича
Внучок народився!

У воді джерельній
Хлопчика скупали
В церкві охрестили
Юрієм назвали.

У той час нікому
Й на думку не спало,
Що виросте та дитина
Україні на славу.

Що він власними руками
Бандуру змайструє
І капелу бандуристів
До купи згуртує

Що заграють в цій капелі
Дорослі і діти
Будуть славить Україну
По цілому світі
Визначного бандуриста
Кобзаря, актора
Буде знати Галичина
З Галича до Львова
Творить театр він ляльковий
Сам ляльки майструє,
А тим часом з бандурою
По світу мандрує.

Та недовго його ноги
По землі ходили
Та недовго ті пальчики
По бандурі били
Автокатастрофа.
Чому так ся стало,
Що в 36 негамовних
Юрія не стало?
Пішла вістка по Україні
Та дзвони не били,
Бо на той час москалі вже
То заборонили
«Ой Морозе, Морозенку»
Бандури заграли
У Львові на Личакові
Юрія ховали.
Коли опустили
В глибоку могилу,
Тяжко застогнали
«То ж за Україну».
Та недовго ті бандури
На Україні грали,
Бо москалі всю капелу
У Сибір заслали.
Ой вивезли до Сибіру
Ще й рідну дружину,
Якби могли, то б вивезли
Цілу Україну.
Гей, шуміте, гори,
А бандури, грайте!
Бережіте Україну,
Ворогам не дайте!

*Ганна Війтович,
бібліотекарка бібліотеки-філії
с.Романів*